

Barnkonventionen och barn till frihetsberövade

År 1989 antogs FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) av FN:s generalförsamling. Efter det har i stort sett alla länder i världen ställt sig bakom de rättigheter som konventionen ger till alla barn i dessa länder. Enligt barnkonventionen ska man räknas som barn till dess att man fyller 18 år.

Barnkonventionen är ett folkrättsligt juridiskt bindande dokument som staten har en skyldighet att leva upp till. Det är staten som ska garantera barn och unga de rättigheter som konventionen ger. Barnkonventionen innehåller 54 artiklar varav 41 är så kallade sakartiklar. I sakartiklarna finns de rättigheter som konventionen ger barn och unga. Konventionens rättigheter ska läsas tillsammans eftersom konventionen anses vara hel och odelbar. Fyra av sakartiklarna är särskilt viktiga att alltid ha med vid tolkningen av konventionen och de kallas grundprinciper. I artikel 2 sägs att barn och unga har samma rättigheter och lika värde enligt barnkonventionen. Barn får inte diskrimineras, vare sig i förhållande till varandra eller i förhållande till vuxna. Enligt artikel 3 ska barnets bästa komma i främsta rummet vid åtgärder som rör dem. Barnets bästa har inte definierats eftersom det måste avgöras i varje enskild situation. Varje barn är unikt och ska ses som en individ med egna rättigheter. Artikel 6 säger att varje barn har rätt att överleva, leva och utvecklas. Artikel 7 handlar inte bara om barnets fysiska hälsa utan också om den andliga, moraliska, psykiska och sociala utvecklingen. Barnets rätt att komma till tals och få sina åsikter beaktade är den fjärde grundprincipen och finns i artikel 12. Barnets rätt att uttrycka sina åsikter är absolut och får inte begränsas till exempel till att gälla barn från en viss ålder eller bara i en viss fråga. Däremot blir barnets möjlighet att påverka i en viss fråga större ju äldre barnet är.

När Sverige ställde sig bakom (ratificerade) barnkonventionen 1990 åtog vi oss att garantera barn och unga en lång rad olika rättigheter. Flera av de rättigheter som finns i barnkonventionen genomsyrar delar av vår nationella lagstiftning. De grundläggande rättigheter som det rör sig om är principerna om barnets bästa i främsta rummet och barnets rätt att komma till tals. Dessa principer hittar vi bland annat i föräldrabalken, socialtjänstlagen och utlänningslagen.

Om en stat inte lever upp till de rättigheter som finns i konventionen finns det ingen domstol som hanterar frågan. Istället finns barnrättskommittén i Genève som granskar varje land vart femte år. Kommittén kan ge beröm och kritik till länderna vilket blir ett starkt påtryckningsmedel mot länder som i olika frågor behöver förbättra sitt arbete.

I barnkonventionen finns en artikel som rör barnets rätt att inte skiljas från sina föräldrar (artikel 9). En rättighet som för många barn är en självklarhet. Idag är det emellertid allt fler barn som skiljs från den ena föräldern framförallt när föräldrarna väljer att inte leva tillsammans. En annan stor grupp barn är de barn som är i fokus i Riksbryggans arbete, barn med frihetsberövade föräldrar. De barn som har en eller båda sina föräldrar i fängelse eller i häkte skiljs från dem på grund av något som föräldrarna har gjort. Barnet är aldrig medskyldigt och ska därför så långt det är möjligt inte straffas för förälderns brott. Hur ska då det gå till?

Barnkonventionen är tydlig i att barn som av någon anledning är skilda från en eller båda sina föräldrar har rätt att upprätthålla ett personligt förhållande och direkt kontakt med båda sina föräldrar. Det är en grundläggande rättighet i barnkonventionen och gäller alla barn

oavsett vad föräldrarna har gjort. Alltför ofta möter vi attityden i samhället att föräldrar som har begått ett brott bör förlora rätten att vara förälder. Men det är inte ett synsätt som står i överensstämmelse med barnkonventionen. Barnet förlorar aldrig rätten att träffa sin förälder. Det handlar inte om rätt eller fel, moral eller politik. Det handlar om mänskliga rättigheter. Och att vi ska ha mänskliga rättigheter det kan vi alla vara överens om.

Däremot måste vi också se vad barnet har för behov, till exempel kan barnet behöva skyddas från en förälder. Det är också en rättighet enligt barnkonventionen. Dessutom och kanske det allra viktigaste är att barnet har rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade.